

(221. 4.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

§ 1. Vrij algemeen sprak men er zijn voldoening over uit, dat de Regeering bedacht is op maatregelen, welke kunnen verzekeren, dat de aflossing der onder de wapenen staande lichten en jaarklassen geregeld plaats vinde. Sommige leden verklaarden echter, voor de beoordeeling van maatregelen van zoodanige strekking, behoefte te hebben aan nadere inlichtingen, hoe het thans met de aflossing staat. Ondanks de mededeelingen, bij verschillende gelegenheden door de Regeering verstrekt, verkeerden verscheidene leden der Kamer ten aanzien van den stand der aflossing in het duister. Daarom wenschte men een overzicht te ontvangen van de tijden, gedurende welke de verschillende lichten en jaarklassen onder de wapenen stonden, toen zij werden afgelost, of onder de wapenen zullen hebben gestaan, wanneer zij, naar de bestaande plannen, zullen worden afgelost, een en ander in een vorm, welke het gemakkelijk maakt, deze gegevens in hunne juiste beteekenis te verstaan.¹⁾

De Regeering acht, blijkens de toelichting tot dit wetsontwerp, wegzending met klein verlof van een lichting of jaarklasse niet mogelijk, wanneer niet andere geoefende manschappen de leegte plaatsen kunnen innemen. Zal deze vervanging nu in de naaste toekomst geregeld kunnen geschieden, dan is daarvoor noodig een jaarlijksche inlijving van meer manschappen, dan de bepalingen der militie- en landstormwetten haar toevoeren. Tot dusverre verschaft de bekende Landstormwet 1915 haar een extra contingent. Met het oog op den leeftijd van hen, die ingevolge die wet thans aan de beurt zouden zijn om te worden ingelijfd, wil de Regeering de bepalingen dier wet niet langer gebruiken; daarom stelt zij thans voor, de vroeger afgekeurden, voor zoover die nader blijken toch voor den dienst geschikt te zijn, alsnog op te roepen. Het wetsontwerp strekt er dus toe, wegzending met klein verlof ook voortaan mogelijk te maken zonder dat het effectief worde verzwakt en beteekent tevens, dat voort wordt gegaan met de gestadige uitbreiding van het leger in zijn geheel, d. i. van het totaal geoefende manschappen. Oppervlakkig beschouwd schijnt dit laatste zeer begeerlijk — en enkele leden meenden, dat de zorg voor uitbreiding van het leger bij het ontwerpen der voorgestelde bepalingen zich nog meer had doen gelden dan het verlangen, met de aflossing te kunnen voortgaan, — maar herhaaldelijk is betoogd, dat zulk een voortdurende legeruitbreiding toch geen onverdeelde toejuiching verdient. Zal uitbreiding van het aantal manschappen wezenlijk voordeel voor de defensie beteekenen, dan moet daarmede gepaard gaan een evenredige uitbreiding van geoefend en geschoold kader en van alle hulpmiddelen en materieel, in de eerste plaats geschut, waarover een modern leger de beschikking moet hebben. Door velen wordt betwijfeld, of ten onzent een en ander wel in die mate plaats vindt, dat de uitbreiding van de getalsterkte van het leger inderdaad doelmatig kan worden geacht. Voorts beteekent elke legeruitbreiding in de tegenwoordige omstandigheden verergering van de

¹⁾ De Commissie van Rapporteurs merkt op, dat deze gegevens ten deele voorkomen in het grafisch overzicht, in 5 exemplaren ingezonden bij schrijven van den Minister van Oorlog van 12 December 1917 en ter griffie neergelegd, uitsluitend ter inzage van de leden.

bezwaren, welke uit de beslaglegging op zoovele mannen voor de defensie voortvloeien, zoowel voor de betrokken individuen en hunne gezinnen als voor het economisch leven, en voorts verzwaring van de financieele lasten van den Staat.

Dat de Regeering bij de beoordeeling van de mogelijkheid van wegzending van een lichting of jaarklasse vooropstelt, dat het effectief van geoefende manschappen niet mag verminderen, oordeelden verscheidene leden niet het juiste standpunt. Sommige leden, verklarende, dat zij inperking van het effectief volstrekt niet onmogelijk achtten, hadden daarbij het oog op de huidige politieke en strategische verhoudingen in Europa, waaruit hunns inziens mag worden afgeleid, dat het gevaar voor een vijandelijken overval belangrijk geringer is dan eenige maanden geleden. Andere leden meenden de beoordeeling van dit punt aan de Regeering te moeten overlaten, die de verantwoordelijkheid ten deze ten volle moet dragen; van deze zijde werd er op gewezen, dat nog onlangs de Regeering het voor de defensie noodzakelijk heeft geoordeeld, de troepenmacht op enkele punten der grens belangrijk te versterken. Maar ook onder deze laatste leden waren er, die van oordeel waren, dat bij reorganisatie en hergroepering onzer strijdkrachten aan het land, bij een geringer effectief, een even groote mate van veiligheid tegen een vijandelijken aanval ware te verschaffen als thans gewaarborgd is. Zij wezen hierbij op een artikel van den gepensionneerden kapitein POLVLIET in de *Telegraaf* van 28 November jl. avondblad.

Eenige leden verklaarden van meening te zijn, dat, indien de Regeering een ander systeem had gevolgd ten opzichte van de weggezonden militie en landstorm, thans, ter onderhouding van de sterkte, geen behoefte zou worden gevoeld aan een extra-contingent boven de sterkte, die der Regeering ingevolge militie- en landstormwetten jaarlijks ter beschikking staat. Bij de beraadslagingen in de Kamer is reeds meer dan eens de opmerking gemaakt, dat het systeem van aflossing, dat de Regeering volgde, moest vastloopen en dat door de vorming van reserve-divisiën een stelselmatige aflossing mogelijk zoude zijn. In stede daarvan heeft men de lichten en jaarklassen met verlof gezonden zonder aan de verlofgangers de mogelijkheid van een nieuwe oproeping, telkens voor betrekkelijk korten tijd, voor oogen te stellen. Gevraagd werd, of de Minister thans niet meent, dat alsnog reserve-divisiën moeten worden gevormd om, door regelmatige omwisseling, onder de wapenen staande troepen telkens voor geruimen tijd naar huis te kunnen sturen.

Door verscheidene leden werd de vraag gesteld, hoe de Minister meent te moeten handelen met de militielichting 1919. Is het de bedoeling, die in te lijven vóórdat de hand wordt gelegd op de personen, in dit wetsontwerp bedoeld, en die lichting voor aflossing te bestemmen? Dan schijnt de beslaglegging op deze vroeger afgekeurden voorloopig in het geheel niet noodig. Deze leden hadden er overwegend bezwaar tegen, dat de herkeurden aan de militie 1919 voorafgaan; zij meenden, dat, zoolang de lichting 1919 beschikbaar is, tot een zoo harden maatregel, als in dit wetsontwerp wordt voorgesteld, niet mag worden overgegaan.

§ 2. Tegen het denkbeeld, de vroeger afgekeurden, voor zoover die bij nadere keuring geschikt worden bevonden, alsnog in te lijven — een stap, die den indruk maakt van een uiterste maatregel te zijn en daarom verklaarbaar zoude zijn voor een in oorlog zijnd land, waar het leger groote verliezen heeft geleden, maar niet in overeenstemming schijnt met den toestand, waarin ons land gelukkig nog steeds verkeert, — tegen dat denkbeeld werd in de eerste plaats aangevoerd, dat zoodanige inlijving door de belanghebbenden ongetwijfeld als een groote hardheid zal worden gevoeld. Deze meenden er vast op te mogen rekenen, van dienst vrij te zijn en hebben hun leven en hunne zaken daarnaar ingericht. Immers bij de behandeling van het wetsontwerp, dat tot de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 345) heeft geleid, verklaarde de Minister van Oorlog — blz. 9 der Memorie van Antwoord — uitdrukkelijk, dat vast staat „dat buiten den landstorm vallen, *evenals de militie*”

plichtigen die sedert de invoering van genoemde wet (Militiewet) afgekeurd of te klein bevonden zijn". Nu wordt eensklaps, met prijsgeving van de gedachte, die aan genoemde wet ten grondslag lag, een geheel andere weg ingeslagen, waardoor deze afgekeurden, voor zoover zij nog worden goedgekeurd, toch zullen worden ingelijfd. Kan dit in overeenstemming met de eischen der billijkheid worden beschouwd? Verschillende leden waren geneigd, die vraag ontkennend te beantwoorden, al moge hier dan misschien ook niet kunnen worden gesproken van verkregen rechten. De afgekeurden, die het hier geldt, zijn zeker niet op één lijn te stellen met degenen, die bij de keuring geschikt zijn bevonden, noch met hen, die de eerste keuring nog moeten ondergaan. Dat het wetsontwerp in de kringen der belanghebbenden groote ontsteltenis en teleurstelling heeft gewekt, is dan ook waarlijk wel te begrijpen.

Voorts werd er op gewezen, dat deze maatregel uit zijn aard slechts tijdelijk hulp zal kunnen bieden. De geschikt bevonden afgekeurden van vroegere jaren vormen natuurlijk slechts een beperkt contingent, dat zich niet ieder jaar vernieuwt. Is het eenmaal opgebruikt, dan zal de extra sterkte, voor geregelde aflossing der lichten en jaarklassen wederom ontbreken. Hoe stelt de Regeering zich voor, dan in de behoefte aan zulk een extra-aanvulling te voorzien? Eenige leden vroegen in dit verband naar nadere gegevens omtrent het aantal manschappen, dat de Regeering door de herkeuring van afgekeurden denkt te verkrijgen? Uit de toelichting ontvangt men den indruk, dat de Regeering zich hiervan nog geen nauwkeurige voorstelling heeft gemaakt. Maar deze leden zouden dit kwalijk kunnen aannemen; de Regeering zal naar hunne meening toch niet een stelsel voorstellen, waarvan zij niet eenigermate nauwkeurig weet, wat het haar brengen zal; hoever zij er mee zal kunnen komen.

De Regeering meent succes van den voorgestelden maatregel te mogen verwachten in de eerste plaats, omdat vele afgekeurden later dikwijls blijken inmiddels de noodige lichamelijke geschiktheid te hebben verkregen, hetzij doordat gebreken zich hebben hersteld, hetzij doordat een tekort aan lichamelijke ontwikkeling is ingehaald. Eenige leden spraken twijfel uit, of bij strenge keuring het getal van personen, als hier bedoeld, inderdaad wel groot zal blijken. De opmerkingen, te dezer zake in de toelichting voorkomende, waren voor hen aanleiding eenige vrees te koesteren, dat bij de keuring niet zeer streng te werk zal worden gegaan. Bij strenge keuring zal het naar hunne meening niet dikwijls voorkomen, dat een te geringe algemeene lichaamsontwikkeling, wel geconstateerd, weinige jaren later geheel is verdwenen, en van onvoldoende ontwikkeling van de borstkas — een gebrek, dat niet zelden met vatbaarheid voor tuberculose samenhangt — geldt hetzelfde. Bij het trekken der conclusie, dat een vroeger afgekeurde tot een voldoende krachtig persoon is geworden om tegen de vermoedenissen van den dienst bestand te zijn, is de uiterste voorzichtigheid geboden en mag men zeker niet te veel waarde hechten aan het feit, dat de persoon in quaestie in de burgermaatschappij het leven kan leiden van een normaal gezond mensch. In vele gevallen is dat alleen mogelijk door het stelselmatig in acht nemen van allerlei voorschriften en leefregels van hygiënischen aard, waarvan in dienst natuurlijk geen sprake kan zijn. In het veldleger kan men geen debielen of half-debielen gebruiken.

Verscheidene leden merkten met betrekking tot dit punt nog op, dat personen, éénmaal ter zake van tuberculose of aanleg voor tuberculose afgekeurd, in elk geval behoorden te worden uitgesloten van de in deze wet bedoelde nieuwe keuring.

De Regeering stelt zich vervolgens voor, dat verlichting van de keuringseischen er toe zal leiden, dat bij de keuring der vroegere afgekeurden velen alsnog worden goedgekeurd. Opgemerkt werd, dat deze maatregel, verlichting der keuringseischen, er een is, die met de hoofdstrekking dezer wet niet in rechtstreeksch verband staat; een, die, mede er toe strekkende, om uit de opnieuw te keuren afgekeurden velen voor den dienst te trekken, toch een op zich zelf staand karakter heeft. Tegen zulk een algemeene verlaging der keuringseischen hadden

verscheidene leden ernstig bezwaar. Huns inziens zijn, o.a. op het punt van brekingsafwijking der oogen en op dat van platvoeten, de eischen voor geschiktheid thans veeleer te laag dan te hoog; vooral wat platvoeten betreft waren aan enkele leden voorbeelden bekend van goedkeuringen, die in hun gevolg leidden tot een ware marteling van de betrokkenen, aan wie steunzooltjes niet plegen te worden verstrekt. Zelfs wisten zij van gevallen van desertie uit wanhoop hierover. Ligt het voorts in de bedoeling ook de eischen van algemeene lichamelijke ontwikkeling te verlagen? Daartegen zouden de hier aan het woord zijnde leden ook ernstig bezwaar hebben. Vele leden merkten in het bijzonder op, dat op het punt van tuberculeuzen aanleg strenge eischen moeten blijven gesteld.

Intusschen verklaarden andere leden met de verlaging der keuringseischen in het algemeen te kunnen medegaan. Die eischen zijn huns inziens steeds te hoog geweest. Zolang het stelsel der loting bestond, was het begrijpelijk, dat men door zeer strenge keuring de physiek-allerbesten uitzocht, maar sinds dit stelsel feitelijk is verlaten, was het niet langer rationeel aan zoo strenge keuringseischen vast te houden. Men kan er der Regeering veeleer een verwijt van maken, dat zij niet eerder tot verlaging der eischen is overgegaan. Was daartoe eerder besloten, dan zouden misschien thans minder moeilijkheden met een geregelde aflossing worden ondervonden. Dezelfde overweging, die het echter aan verschillende leden niet billijk deed voorkomen, eenmaal afgekeurden opnieuw aan een keuring te onderwerpen, deed dezen a fortiori bezwaar maken tegen de invoering voor deze nieuwe keuringen van een verlicht keuringsreglement. Terugwerkende kracht mag huns inziens aan de wijziging van dat reglement niet worden verleend; dat ware in strijd met de eischen der billijkheid.

Eindelijk werd nog als een bezwaar tegen het voorstel der Regeering aangevoerd, dat het geruimen tijd zal duren, alvorens, langs den voorgestelden weg, een toestand zal zijn bereikt, die het mogelijk maakt oudere lichten naar huis te zenden. De inschrijving, in speciale registers, van al de na 1885 geboren personen, die voor den dienst ongeschikt zijn verklaard, zal veel tijd vorderen; die personen zullen zowel in de bevolkingsregisters ter plaatse hunner geboorte als in die ter plaatse van hun tegenwoordig verblijf moeten worden nagespoord. Voorts zal de keuring — en eventuele herkeuring, want het schijnt ondenkbaar, dat hier niet een beroepsinstantie zal worden geopend — waarschijnlijk niet zoo heel vlug van stapel loopen; de keuringsraden zijn bekend om de trage wijze, waarop zij plegen te werken. Dan moet, na de inlijving, de africhting plaats vinden. Het is niet waarschijnlijk, dat, wordt dit wetsontwerp al aangenomen, binnen één jaar uit de vroeger afgekeurden geoefende manschappen zullen zijn verkregen tot aflossing van oudere lichten. Eenige leden zouden gaarne eenige stellige verklaringen ontvangen omtrent de tijdstippen, waarop, bij uitvoering van deze wet, de oude lichten, die thans onder de wapenen staan, vermoedelijk naar huis zullen kunnen gaan.

Van andere zijde verklaarde men het in deze wetsvoordracht neergelegde denkbeeld minder bezwaarlijk en verwerpelijk te achten. Men voerde aan, dat indien, hetgeen voor de Regeering het uitgangspunt is, voor geregelde aflossing een extra contingent moet worden gevonden, het niet gemakkelijk zal zijn een regeling te treffen, die in meerdere mate dan de ontworpenen het billijkheidsgevoel bevredigt. Voor de betrokkenen is het zeker in hooge mate onaangenaam, bij alsnog gebleken lichamelijke geschiktheid, nog voor den dienst te worden opgeroepen, maar toch zeker niet harder dan de oproeping van de zeer vele landstormmannen, ingevolge de bepalingen der wet van 1915, voor dezen is geweest. Ongetwijfeld wordt in dit voorstel een eenigszins andere weg ingeslagen dan de wetgever is opgegaan, toen hij de wet van 1915 tot stand bracht, maar dit moet worden toegeschreven aan den onverwacht langen duur van den oorlog. De Regeering heeft de bevoegdheid nog voort te gaan op den weg van 1915; twee landstormjaarklassen staan nog te harer beschikking,

maar zij ziet er te recht bezwaar in, deze, die uit mannen van gevorderden leeftijd bestaan, op te roepen, wanneer vele jongeren, lichamelijk ook geschikt, vrij blijven. Vangt de keuring der afgekeurden, gelijk ongetwijfeld in de bedoeling der Regeering ligt, aan met hen, die tot de jongste militielichtingen zouden hebben behoord, dan zal het verschil in leeftijd tusschen de eerst op te roepen personen, ingevolge deze wet, en de landstormjaarklassen 1906 en 1907, die ongemoeid worden gelaten, belangrijk zijn.

Dat de voorgestelde maatregel slechts tijdelijk hulp zal bieden, is in abstracto niet tegen te spreken, maar men mag toch ook de verwachting koesteren, dat de oorlogstoestand niet in het oneindige zal voortduren. De Regeering schijnt reden te hebben om te vertrouwen, dat het aantal personen, die bij nieuwe keuring voor den dienst geschikt zullen blijken, mede in verband met de verlaging der keuringseischen zoo belangrijk zal zijn, dat men, voor de aflossing der oudere lichtingen en jaarklassen, daaruit vrij langen tijd zal kunnen putten. Ook de hier aan het woord zijnde leden drongen er intusschen op aan, dat de Regeering, zoo mogelijk, ten aanzien van dit punt nadere gegevens verstrekke. Overigens werd van deze zijde opgemerkt, dat het enkele feit, dat de maatregel niet duurzaam zal kunnen helpen, moeilijk als een bezwaar tegen dien maatregel kan worden aangevoerd, zoolang niet een ander middel, dat wel duurzaam zal werken, ter beschikking staat, een opmerking, die voor andere leden aanleiding was, nogmaals te wijzen op het middel, in § 1 van dit Verslag aangegeven.

De nieuwe keuring der vroeger afgekeurden zal, ook volgens de boven aan het woord zijnde leden, niet mogen plaats vinden op een wijze, die aan wezenlijke ongeschiktheid voor den dienst geen recht zou doen wedervaren, maar is er reden te verwachten, dat dit zal geschieden? Wat hieromtrent in de toelichting voorkomt, heeft geen andere strekking dan te wijzen op de vele vaststaande gevallen, dat een afgekeurde of een te klein bevondene weinige jaren later in die mate in lichamelijke ontwikkeling blijkt te zijn toegenomen of wel door een kunstbewerking zóó volledig van het gebrek blijkt te zijn verlost of wel zóó veel in lichaamslengte is toegenomen, dat, ook bij de strengste keuring, de ongeschiktheid voor den dienst niet meer kan worden volgehouden. Voorts mag, als een krachtig argument voor herkeuring van vroeger afgekeurden, worden gewezen op de omstandigheid, dat hierdoor aan een bevoorrechting, die als het ware op een toeval steunt — ongeschiktheid op een bepaald moment, maar geen duurzame ongeschiktheid — een einde wordt gemaakt. In de toelichting wordt te recht opgemerkt, dat het billijkheidsgevoel zal worden bevredigd, doordat geen geschikte personen meer van dienstplicht verschoond zullen blijven.

Wat betreft de voorgenomen wijziging van het keuringsreglement, in de richting van verlaging der eischen, sloten de hier aan het woord zijnde leden zich geheel aan bij hen, die hierboven het volkomen redelijke van zulk een verlaging toegaven. Nu men zoo zeer behoefte heeft aan manschappen, die aan het leger kunnen worden toegevoegd, gaat het niet aan, personen vrij te stellen, op grond van het niet voldoen aan eischen, welke niet in overeenstemming zijn met de eischen, welke de dienst, op het punt van lichamelijke geschiktheid, metterdaad stelt. Dit geldt trouwens ook voor normale omstandigheden; ook dan is er geen goede reden, meer te vorderen dan noodig is. Tegen het opgemerkte aangaande de terugwerkende kracht van de herziening van het keuringsreglement valt aan te voeren, dat van eigenlijke terugwerkende kracht geen sprake is. Niets verzet er zich tegen, dat de nieuwe keuring plaats vinde volgens voorschriften, die thans aan het bevoegd gezag, d. i. de Kroon, de juiste voorkomen. Overigens valt hier van een verkregen recht, op toepassing n. l. van het oude keuringsreglement, zoo min te spreken als de afgekeurden een verkregen recht op niet-dienen bezitten.

Naar aanleiding van het bezwaar, dat er veel tijd zal

verloopen, eer de afgekeurden, die geschikt worden bevonden, voor de aflossing zullen kunnen worden aangewend, werd eindelijk twijfel uitgesproken, of de procedure, die aan de inlijving zal moeten voorafgaan, inderdaad zoo tijdroovend zal zijn, terwijl verder de opleiding van de hier bedoelde personen, eenmaal ingelijfd, niet meer tijd zal vorderen dan de opleiding van welke andere categorie van personen ook, die voor de aflossing ware te bestemmen.

Enkele leden stelden de vraag, of herziening der keuringseischen alleen zal plaats vinden voor de personen, die ingevolge de bepalingen dezer wet zullen moeten worden gekeurd. De toelichting bevat huns inziens plaatsen, die aan deze opvatting steun zouden kunnen geven. Deze leden waren echter van meening, dat het niet aan zoude gaan, voor de personen, in deze wet bedoeld, lagere eischen te stellen dan aan de miliciens worden gesteld.

Andere leden merkten op, dat de Regeering, wat betreft de keuringseischen, stellig geen onderscheid zal maken tusschen miliciens bedoeld in de Militiewet en de landstormmannen, waarover deze wet handelt. Er is naar zij uit de toelichting opmaakten, slechts één keuringsreglement, dat geldt voor elke beoordeeling van geschiktheid voor den dienst. Dat keuringsreglement wordt vernieuwd, en als gevolg daarvan zullen, — mede voor de opnieuw te keuren afgekeurden (miliciens en landstormmannen), — voortaan lagere eischen worden gesteld dan tot dusverre. Dat voor de te keuren afgekeurden lichtere eischen zouden worden gesteld dan voor de gewone militie is geheel onaannemelijk.

Aangedrongen werd door enkele leden op spoedige bekendmaking van het herziene keuringsreglement. Daarmede behoort niet te worden gewacht tot het tijdstip, dat de eerste keuring volgens dat reglement voor de deur staat.

Door enkele leden werden, met het oog op de keuringen, welke ingevolge deze wet zullen moeten plaats vinden, klachten ter sprake gebracht, die hen hadden bereikt, over de onbevredigende wijze, waarop sommige keuringsraden hun taak vervullen. Vooral wanneer de eischen lager worden, is het nog meer noodig, dat de keturing berust bij artsen, in wier kunde en ernst de belanghebbenden ten volle vertrouwen kunnen stellen.

§ 3. Verscheidene leden verklaarden met de hoofdgedachte, die aan dit wetsontwerp ten grondslag ligt, te kunnen medegaan, in zooverre als ook zij het billijk oordeelden, dat de afgekeurden, wier ongeschiktheid destijds berustte op een gebrek van tijdelijken aard, thans, nu het geldt nieuwe krachten te vinden, welke de reeds lang onder de wapenen staande lichtingen en jaarklassen zullen kunnen vervangen, alsnog aan het leger worden toegevoegd. Zij merkten op, dat het een erkende leemte in de Militiewet is, dat deze slechts kent definitieve afkeuring, niet ook een tijdelijke of voorwaardelijke afkeuring, leidende tot een vernieuwde keuring in volgende jaren; ook in de toelichting wordt op deze leemte gezinspeeld. In de tegenwoordige omstandigheden kan het niet rechtvaardig heeten, dat een groot aantal personen, als gevolg van deze leemte in de wet, van militairen dienst vrij blijft, ofschoon zij daarvoor niet langer ongeschikt zijn. Maar deze leden wenschten de werking van een wetsbepaling, bedoelde personen alsnog dienstplichtig verklarende, te beperken tot personen, die hun 25ste levensjaar nog niet hebben volbracht. Ook de afgekeurden van vroeger, die dezen leeftijd hebben bereikt, alsnog in te lijven, voor zoover zij thans mochten worden goedgekeurd, kwam hun voor te ver te gaan. De verplichting, zich jaarlijks aan een herkeuring te onderwerpen zou, indien zij in de bepalingen der Militiewet ware neergelegd, ongetwijfeld ook aan een zeker aantal jaren of wel aan een zekeren leeftijd zijn gebonden; allicht zou zij niet verder gaan dan tot de 25-jarigen. Daarom wilden zij in de onderhavige wet ook dien leeftijd als grens zien gesteld. Zij wezen er voorts op, dat mannen van 25 jaar en ouder voor het meerendeel hoofden van

gezinnen zijn en vaak een maatschappelijke positie bekleeden, die zij niet kunnen verlaten zonder dat hun vertrek storend werkt op de verzorging van allerlei belangen. De ontwrichting van het maatschappelijk leven, door de mobilisatie, de uitbreiding van den militiedienstplicht en de uitbeiding van den landstorm tot stand gebracht, zou nog erger worden, wanneer nu opnieuw een groot aantal mannen van eenigszins rijperen leeftijd aan dit leven werd onttrokken, terwijl — het werd boven reeds opgemerkt — de door hunne inlijving vrij te maken mannen eerst geruimen tijd na de inlijving dezer nieuwe krachten zouden kunnen worden naar huis gezonden. Landbouw en nijverheid zouden daaronder ongetwijfeld gaan lijden en wat de personen, die het hier geldt, zelve betreft, velen hunner zouden hun opkomen onder de wapens moeten betalen met het verloop van hunne zaak, het verliezen van hunne betrekking, enz. evenals velen der ouderen, die reeds ingevolge de wet van 1915 zijn opgeroepen, zulke ervaringen hebben opgedaan. Voor de bezwaren, uit dien hoofde verbonden aan het oproepen van de jaarklassen 1906 en 1907, heeft de Regeering, blijkens de toelichting, een open oog. Maar dat mag haar niet er niet toe verleiden, over de bezwaren, die de inlijving van andere categorieën van personen heeft medegebracht en nog medebrengt, gering te denken. Voor even velen van de jongere lichtingen en jaarklassen is de mobilisatie tot een onherstelbare ramp geworden.

Eenige leden meenden, dat onderscheid behoort te worden gemaakt tusschen eenerzijds degenen, die indertijd zijn afgekeurd vóórdat het tijdstip der inlijving was gekomen en anderzijds hen, die in dienst gebreken bleken te hebben, welke hen voor den dienst ongeschikt maakten. Deze laatste categorie van afgekeurden komen naar de meening dezer leden in geen geval voor herkeuring in aanmerking.

Voorts wezen enkele leden op de billijkheid van een regeling, ingevolge welke voor hen, die reeds gediend hebben, hetzij bij den troep, hetzij bij het Instructie-bataljon, maar tijdens hun diensttijd zijn afgekeurd, indien zij ingevolge deze wet weder in dienst moeten treden, aftrek zal plaats vinden van den vroeger reeds onder de wapenen doorgebrachten tijd. Zij meenden, dat in de wet een bepaling van die strekking thuis behoorde. Ook betoogden enkele leden, dat personen, die afgekeurd voor de militie, indertijd tot den vrijwilligen landstorm zijn toegetreden, en na twee jaar oefening, met klein verlof zijn gezonden, er aanspraak op mogen maken, niet door de bepalingen dezer wet te worden getroffen. Voorts achtten sommige leden het onbillijk, dat personen, als hier bedoeld, die indertijd bij de bereden wapens dienden, nu, opnieuw ingelijfd, bij de onbereden troepen zullen moeten dienen; immers de landstorm omvat slechts onbereden troepen. Zij wenschten een voorziening hiertegen, alsook een waarborg, dat wie eenmaal een graad bezat, ook na de wederinlijving na nieuwe keuring slechts in dien graad zal behoeven dienst te doen.

§ 4. Naar de meening van sommige leden ware de door de Regeering gewenschte mogelijkheid van nieuwe keuring van afgekeurden neer te leggen in wetsbepalingen, strekkende ter aanvulling van art. 58 e. v. der Militiewet. Indien aldaar werd bepaald, dat gedurende een zeker aantal jaren herkeuring mogelijk is, zou de Regeering ook de beschikking krijgen over een goed deel der personen, die zij onder deze wet wenscht te doen vallen. Op die wijze zou voorts dit onderwerp een regeling vinden, die de noodige waarborgen bevat tegen eigen-dunkelijke beslissingen van burgerlijke en militaire autoriteiten, waarborgen, die in de voorgestelde wetsbepalingen volkomen ontbreken.

Andere leden merkten hiertegen op, dat, om voor de toekomst het juiste beginsel van periodieke herkeuring van afgekeurden in ons militierecht in te voeren, een aanvulling van de bepalingen der Militiewet ongetwijfeld het juiste middel zal zijn, maar dat door zulk een aanvulling thans niet zou kunnen worden bereikt wat de Regeering noodig oordeelt. De afgekeurden van eenige jaren her wenscht de Regeering aan een nieuwe keuring

te onderwerpen, maar niet alleen de afgekeurden bij de militie, neen, ook hen, die voor den dienst bij den landstorm ongeschikt zijn bevonden. Met een wijziging der Militiewet alleen zou daarom in geen geval kunnen worden volstaan. Het zou verder niet gemakkelijk zijn, deze voor de militie afgekeurden — om van de afgekeurde landstormmannen voor het oogenblik niet te spreken — nu nog, voor zoover zij voor den dienst geschikt worden bevonden, in het militieverband in te voegen. Daarom heeft de Regeering den weg gekozen, alle de alsnog geschikt bevonden toe te voegen aan den landstorm. Dit is in overeenstemming met de gedragslijn, in de laatste jaren ten aanzien van gelijksoortige aangelegenheden gevolgd. Het gevolg daarvan is wel is waar, dat omtrent de wijze der keuring, de inlijving en de uitoefening van den dienst bijna alles blijft overgelaten aan de burgerlijke en militaire autoriteiten, maar daarvan ligt de schuld bij de omstandigheid, dat de geheele regeling in de Landstormwet zich tot hoofdpunten bepaalt. Overigens mag er op worden gewezen, dat het gemis van in bijzonderheden afdalende bepalingen zich bij de regeling van den dienst enz. der zeer velen, die reeds bij den landstorm dienst doen, niet als een hinderlijke leemte heeft doen gevoelen. Wenscht men echter in het bijzonder met betrekking tot de wijze, waarop de herkeuring zal plaats hebben, eenige meerdere waarborgen in de wet, dan zal het gemakkelijk zijn de voorgestelde bepalingen in dien zin aan te vullen. De principieele onbillijkheid, die sommigen in het voorstel der Regeering gelegen achten, zou echter noch door zulk een aanvullende regeling, noch door een aanvulling van art. 58 der Militiewet worden weggenomen.

§ 5. Naar de meening van enkele leden ware, wordt besloten tot het in dienst stellen van personen, die vroeger voor den militairen zijn afgekeurd, tevens een wijziging aan te brengen in de militaire pensioenwetten, in dien zin, dat voor deze personen voor eventueele aanspraken op pensioen niet worde vastgehouden aan den eisch, dat de ongeschiktheid voor den dienst in en door den dienst is ontstaan. Deze personen behooren: blijkens zij na eenigen tijd in dienst te zijn geweest, daarvoor ongeschikt, naar de meening dezer leden ook aanspraak te hebben op pensioen, al kan niet worden bewezen, dat, naar de tegenwoordige uitlegging van de woorden, de ongeschiktheid door den dienst is ontstaan.

Voorts wenschten enkele leden er op aan te dringen, dat bij de uitvoering dezer wet de Regeering in ruime mate rekening zal houden met eventueele studie- en zakenbelangen van de betrokkenen. Zij vroegen een toezegging van den Minister op dit punt.

Artikel 1.

Afgezien van de hierboven besproken wenschelijkheid om aan deze wet den vorm te geven van een aanvulling van de bepalingen der Militiewet, verklaarden enkele leden in elk geval bezwaar te hebben tegen de haast onbepaalde macht, die, ter verdere regeling van de zaak, waarover deze wet handelt, aan den Minister van Oorlog zal worden toevertrouwd. Hij zal geheel eigenmachtig de regelen vaststellen, naar welke het nieuwe onderzoek zal plaats hebben en voorts het tijdstip bepalingen, waarop ieder goedgekeurde „tot den landstorm komt te behooren”. Deze leden oordeelden zulk een machtstoekenning over het lot van tienduizender burgers niet in overeenstemming met de beginselen van den constitutioneelen Staat, maar veelmeer passende in een land met een despotischen regeeringsvorm. Zij wenschten daarom in elk geval in art. 1 bepaald te zien, dat de herkeuring steeds zal plaats hebben met inachtneming van hetgeen in de artikelen 58—61 der Militiewet is bepaald, te meer, omdat dan zij, die eventueel door de keuringsraden mochten worden goedgekeurd, het recht van hooger beroep op de militieraden zouden hebben.

Sommige leden gaven in overweging, den aanhef te lezen: „Naar regelen, bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen.”

Voorts wenschten verscheidene leden, in overeenstemming met het boven opgemerkte, dat in dit artikel zouden worden uitgesloten zij die in den dienst zijn afgekeurd.

Over gelijke eischen voor de in deze wet bedoelde personen en de miliciens werd hierboven reeds gesproken.

De redactie, die voor het nieuwe recht is gekozen, brengt mede, dat de personen, na 1885 geboren, die voor den dienst ongeschikt zijn verklaard, ten eeuwigen dage voor een nieuw onderzoek zullen kunnen worden opgeroepen. Dit oordeelde men niet gewenscht. Ook hier behooren leeftijdsgrenzen te worden gesteld, en dat te meer wijl ook de meer aangehaalde wet van 1915 zulke grenzen stelt. Het gaat niet aan, dat onder de onderhavige wet oudere personen zijn begrepen dan onder de wet van 1915.

Verscheidene leden wenschten, gelijk boven reeds bleek, bepaald te zien, dat de wet niet van toepassing zal zijn op personen, die den 25-jarigen leeftijd hebben bereikt.

Artikel 3.

Verschillende leden drongen er op aan, dat in deze wet, evenals in vele andere is geschied, die nauw verband houden met de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, een bepaling worde opgenomen, ingevolge welke bij het ophouden der buitengewone omstandigheden een wetsontwerp tot intrekking dezer wet bij de Staten-Generaal zal moeten worden aanhangig gemaakt. Daarbij werd er door sommigen op gewezen, dat zulk een bepaling in deze wet in het bijzonder op haar plaats schijnt, omdat vermeden moet worden, dat tijdens deze buitengewone omstandigheden worde vooruitgelopen op de legerorganisatie, die na den oorlog ongetwijfeld zal worden ter

hand genomen. Degenen, die ingevolge deze wet aan den landstorm zullen worden toegevoegd, behooren, zullen zij strekken tot blijvende versterking van onze legermacht, niet bij den landstorm thuis, aangezien na het herstel van den vrede de oefening van den landstorm weer ophoudt. Het maakt een eenigszins zonderlingen indruk, dat tijdens deze buitengewone omstandigheden allerlei nieuwe onderdeelen onzer weermacht, die niet tot de militia of landweer behooren, in den landstorm worden samengebracht. Wil de Regeering op den duur uitbreiding van de getalsterkte onzer strijdmacht, dan moet dat langs den weg van herziening onzer Militie-, Landweer-, en Landstormwetten worden gevonden.

Andere leden, die instemden met den wensch naar een bepaling, welke de werking dezer wet aan den duur der buitengewone omstandigheden bindt, merkten te gelijk op, dat zij er zich niet mede zouden kunnen vereenigen degenen, die onder deze wet vallen, ook na den oorlog te laten doordienen, zij het dan ten gevolge van een aanvullingsbepaling in Militie- of Landstormwet.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 19den Januari, 1918.

SIBINGA [MULDER.
VAN SASSE VAN YSSELT.
JANSEN.
DUYMAER VAN TWIST.
ELAND.

